

tvang paa Huse, og i al Fald er det en Kjendsgjerning, at denne Fæstetvang i en umaaedelig lang Aarrække ikke har været respekteret. Hvis den er tilstede, har den ikke været respekteret, og det er netop det, jeg er bange for, at det ikke skal kunne lykkes os at faae et Lovforslag gennemført, hvor vi træde ikke alene denne Fæstetvang respekteret, som det ærede Medlem mener ligger paa Husene, men hvorved vi ogsaa gennemføre den Fæstetvang, som i 1872 borttoges fra en Del af Bondejorden. Skal dette Lovforslag vente, til vi kunne naae at jøre det igjennem, er jeg bange for, at det faar for længe at vente, og Spørgsmaalet er for mig af saa stor Samfundsbetydning, at jeg tror, det var heldigt, om vi kunde træffe Bestemmelser, som allerede nu kunde bøde noget paa de Ulemper, som allerede ere tilstede. Jeg siger til de ærede Medlemmer, som have gjort forskjellige Indvendinger mod Lovforslaget, at selvfølgelig har man ikke et eneste Dieblif tænkt sig, at Lovforslaget kunde tilfredsstille til alle Sider. Men, som sagt, Forslagsstillerne skulle ogsaa være taknemmelige for at faae nyttige Vint, og maaste Lovforslaget da kunde bringes i en Skikkelse, at det kan føres igjennem. Hvad det først og fremmest maa gjælde om er, at man faar det andet Thing til at tage det under indgaaende Behandling, saaledes at man rigtig kan komme til at lære det Things Stilling at kjende gjennem de Forslag, det stiller op. Det maa jo erindres, at ved den Behandling, Forslaget fik i Landstinget i Fjor, opstilledes der jo ikke saadanne positive Forslag; det var i det Væsentligste en kritisk Betænkning, der blev frempet, men det er jo naturligt, naar vi nu søge at faae Lovforslaget i en nogenlunde antagelig Skikkelse i det Hele over i det andet Thing, at man da ogsaa der vil give det en saadan Behandling, at vi faae at kjende Thingsets virkelige Stilling til Sagen. Jeg skal med disse Ord anbefale Lovforslaget paa det Bedste.

Indenrigsministeren (Singer & Lev):

Jeg har adskillige Gange haft Leilighed til at udtale mig om Lovforslag af lignende Bestaaffenhed. I det, der nu foreligger, er der bleven foretaget Forandringer fra det, der blev vedtaget her sidst. Der er foregaaet nogle Udeladelser, som efter mit Synspunkt i og for sig ere Forbedringer, og der er ogsaa enkelte Tilføielser, som imidlertid ere uden videre Betydning. Jeg betragter altsaa Lovforslaget i det Hele taget som en gammel Bekjendt og kan derfor fatte mig i stor Rothed. Det er en Frygt for, at Husmændene i Utide skulle blive satte ud af

Husene, uden at faae Nytte af de Omkostninger, de have anvendt derpaa, der har fremkaldt Omsæt om den meget omstændelige Fremgangsmaade, som skal følges efter §§ 2—4. Jeg tror ikke, at der i de fattigste Forhold virkelig er Noget, som berettiger til, at man omkring i Landet kan nære en saadan Frygt, og jeg kan ikke nægte, at der kan ske høist mærkværdige Ting efter §§ 2 og 3. Jeg skjønner f. Ex. ikke rettere, end at naar en Mand har leiet en Huslød, kan han forvandle den til Have eller opdyrke den, i hvilket Omfang han vil, og vil da kunne faae fuldstændig Erstatning hos Bedkommende. Jeg tror, at Forordningen af 27de Mai 1848 anviser den rette Vej, og at det er den, man maa udvikle, den, man overhovedet maa gaa, hvis der skal opnaas Noget. Hovedbestemmelsen i Lovforslaget er i hvert Fald efter Forslagsstillernes Ordførers Mening, og ogsaa efter min Mening den, at der skal være tvungen Forpagtning i 12 Aar, saaledes som bestemt i Lovforslagets § 4. Hævdelsen af, at der skal indføres Fæste, er man gaaet bort fra; man har indført tvungen Forpagtning baade for Eier og Leier. At det overfor Eieren er et Indgreb i hans Dispositionsret, kan der ikke være Tvivl om, og hvad det vil blive overfor Leieren, kan jeg ikke fuldt ud bedømme og udtale mig om; men der er allerede fra flere Sider anført Exempler paa, at der kan komme meget mislige Forhold frem for Leieren, og mit Skjøn gaar ud paa, at det dog nok kunde være, at Husmændene vilde frabede sig en Bestemmelse af den Bestaaffenhed. Jeg tror, det vil i mange Henseender være misligt, og jeg kan ikke forstaa, at man vil vedtage den, selv om man i og for sig erfjender, at det kunde være berettiget, hvad jeg ganske vist ikke gjør. — Jeg skal endnu tillade mig at gjøre en Bemærkning med Hensyn til Husenes Tal og Gangen heri Landet mellem Fæste, Leie og Eiendom. Det har sin Betydning at se det. Jeg skal nævne Tallene, som jeg har fundet dem i en Betænkning fra Landstinget. Jeg tror, at de i alt væsentlig ere rigtige og jeg skal gjengive dem: Totalantallet af Huse i 1850 var ca. 108,000, deraf vare Fæste- og Leiehusenes Antal ca. 53,000; i 1885 var Totalantallet af Huse ca. 185,500, og deraf var Fæste- og Leiehusenes Antal ca. 33,000. Altsaa fra 1850—1885 er Husenes Antal tiltaget fra 108,000 til 185,500; men Fæste og Leiehuse ere aftagne fra 53,000 til 33,000. Det forekommer mig uimodsigeligt, at her have vi Gangen, en saa uønskelig Gang i det store Spørgsmaal, om der behøves nogen stærk Regulering af dette Forhold. Jeg er ganske enig